

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izveniš ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 krajc. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrti-stopne petit-vrate 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Kranjske šolske postave

so, kakor smo zadnjič poročali, dobile najvišje potrjenje in s prihodnjim šolskim letom v veljavo stopijo. S tem je tudi na slovenskem v ljudskem šolstvu velik korak naprej storjen. In ker je ljudsko šolstvo in njegov napredek tudi napredek celega naroda, izobraževanja, smemo ta čin z narodno-politiškega gledišča smatrati kot važen mejnik v razvoji narodne stvari.

Dve glavni terjatvi, katere so učitelji do nove šolske postave stavili, ste kolikor toliko izpolnjeni: namreč izboljšanje učiteljskega materialnega stanja in učiteljeva neodvisnost. Po ravno potrjeni postavi (po §. 22) učiteljeva plača po kranjskih kmetijskih občinah ne sme manjša biti nego 400 gold., v Ljubljani ne manjša kot 600 gld. To je nekaj. — Dalje po tej postavi nij več misliti, da bi kedaj vrnilo se staro stanje učiteljevega hlapčevanja. Celo strupeni zob §. 52, (določbo, da bi se smel učitelj iz političnih obzirov odstaviti) je bil dr. Zarnik pri posvetovanji o postavi izpulil.

Ne bomo tajili, da se postava da zboljšati. Tu imajo učitelji pozneje tako odprto polje, prizadevati si, da dosežejo vse, kar je pravično. Začetek je storjen in z začetkom smejo učitelji zadovoljni biti.

Postava je sankcijonirana baš v času, ko se pripravljamo na nove volitve. Vlada in nemškutarska stranka si, kakor učitelji dobro vedo, na vse kripje prizadevati, učitelje od naroda odvrniti in za svoje namene porabiti v agitaciji. V oči gled tega pač lahko kranjske učitelje opozorujemo, da je narodna stranka to ugodno šolsko postavo

ustvarila in votirala, nasproti pa je nemškutarska stranka glasovala za nespremenjen §. 52, namreč zato, da bi bil učitelj izročen vladajoči stranki na nož. Ako samo to naši učitelji premislijo, ne bode jim težko premagovati sirenske glasove protivnikov domovine, ki jih k sebi vabijo.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 8. maja.

Avstrijska delegacija je končala svoje posvetovanje o skupnem budgetu za l. 1874. Letos je bila delegacija jako postrežljiva ministerstvu in skoraj vse privolila, česar je ministerstvo zahtevalo. Davko-plačevalci s to splendidnostjo ne bodo zadovoljni, pa kaj je tem mozem mar za tiste, ki morajo s teškim trudom visoki davek plačati, samo da utrde ministerstvo ter z njegovo pomočjo še dalje tirajo svoj pogubljen politični sistem. Ogerska delegacija se bolj močato obnaša. V poslednji seji je sklenila resolucijo, da naj vlada odpove pogodbo s Skene-tovo kompanijo, katera ima do sedaj monopol, opravo za vojsko dajati. Pogosto so se slišale pritožbe od strani manjših obrtnikov, da bi se tudi njim dal kak zaslužek; zastoj, vojno ministerstvo je Skene-tu pripustilo vse in moč je pri teh „Lieferung-ah“ za vojno milijonar postal. Česar se nij upala avstrijska delegacija, storila je ogerska, ter terja od vlade, naj enkrat za vselej razveže to pogodbo. „N. Fr. Pr.“ se hudeje nad tem sklepom; seveda kadar gre za ustavoverne špekulante, mora molčati občni blagor.

Dalmatinski novi list „Zemljak“ v svoji 1. številki nobenega programa ne razglasa, pač pa napada „Narodni list“. Pozna se „Zemljak-u“, da se čuti izoliranega v narodnih krogih kot organ nekaterih renegatov. Zastoj bode iskal po naročnikih, in letako

dolgo životaril, dokler mu bode dispozicijski fond na razpolaganje. Prvi list je bil poslan „Matici dalmatinski“, „Narodni čitalnici“ in vsem narodnim deželnim poslancem, pa vsi so ga nazaj poslali. V Zadru se govori, da bode baron Rodić odstopil od namestništva. Lahko mogoče, da se to zgodi, kajti mož sam čuti, da je izgubil vse prejšnje simpatije. Zakaj je tako odločno se postavil na stran izdajice Danila in tovarišev?

Volilno gibanje se vedno naprej premiče. V Gradcu je postavljen centralni volilni odbor za Stajersko pod vodstvom Kaiserfelda. Vendar mlado nemška-stranka na svojo pest dela in misli na zgornjem Stajerskem kljubu starim svoje kandidate, barona Walterskirchna, dr. Heilsberg-a in druge v državni zbor spraviti. Na Dunaji se stranke dozda še nijso mogle zediniti, tudi med Nemci na Češkem je razpor.

Volilni shod, katerega je dr. Smolka bil v Lvovu sklical, nij mogel do konca zborovati, ker tega vladni komisar nij dopustil. Velika mestna dvorana je bila natlačena od volilcev. Dr. Smolka je skoraj dve uri govoril o politiki gališkega deželnega zbora in delegacije. Potem pride na Ziemialkovskega ustov v ministerstvo. Ko Smolka ime Ziemialkovski izreče, vzdigne se vladni komisar ter mu brani dalje govoriti. Smolka zastoj protestuje proti takemu nasilstvu. Komisar sklene sejo. Nastane strašen hrup. Dr. Smolka kliče: „Mi se moramo sili udati; tudi bi bilo odveč, o sedanjem položaju natančneje govoriti v oči gled temu, kar se je tukaj godilo. Postopanje vladnega komisarja najbolje kaže, kaj imamo od sedanjega liberalnega ministerstva pričakovati.“ Po teh besedah neskončni aplavs. Še celo na pol oficijozni „Dzienik poljski“ graja vladnega komisarja in svetuje sklicateljem tega shoda, naj se pri namestništvu pritože. Ne verjamemo, da bi kaj pomagala taka pritožba. Vsakako pa je Ziemialkovski kompromitovan, da se zavoljo njega na Gališkem zatira slobodna

Listek.

Zakonska pridiga za gardinami.

(Konec.)

Ona ne joka več. Dospela je ono stališče, kjer žalost oslabi, kjer se jeza, dregotec, resignacija, srčna tesnoba in glavobol v nek mlamol zedinijo, ki se kakor pokoj dozdeva. Bilo bi ji malo mar, če bi kar zdaj umrla, samo da bi možu bolj težko vest napraviti mogla.

Vstane, odpre polagoma okno in pogleda ven. Mrzla nočna sapa ji žareče čelo hladi. Visoko gori nad njo brli tisoč in tisoč zvezd; mirno in tiho je razpeto neskončno nebo nad njo. Srečne zvezde! Kaj vedo one o neskončnih mukah revnega človeškega srca, o nesreči žene, katere mož je hišni ključ so-boj vzel in ga še ob eni čez polnoči nij domov. Tudi na cesti je tiho! Seveda! Može drugih žen so uže davno doma, samo on, on še ne pride.

Na zadnje se čujejo koraki daleč po cesti. Približujejo se, ona je spozna, njen mož je. Kako brezsrčno proti hiši postopa. Dobrovoljno popeva:

„Bratci veseli vsi,
Tra-la-lal!“

Razdražena odstopi od okna, da je ne zapazi. To je preveč, veliko preveč! Med tem, ko se ona tako neskončno nesrečna čuti, med tem, ko ona ujetnica, sužnica v svoji sobici, v svoji ječi od žalosti in tuge koprni, poje in prepeva on, in kakšno pesem! Solze se hočejo na novo politi; po sili jih duši: on ne sme videti, ne sme misliti, da je zaradi njega jokala. Zapre okno in sede zopet na počivalnico v kot. Tako ga hoče pričakovati.

On pride po stopnicah gori, stopa lahno, pomalem odpre duri in obstoji iznenaden na pragu. „Ti si še po konci, ti še bediš?“ vpraša začuden. Ona ne odgovori. Ona ga ne pogleda. Neče ga niti videti, nikdar več, nikdar! On pristopi bliže k njej. „Ali, ljubo

dete, kako prideš do tega, da se nisi k po-koju ulegla, mrzlo je, ti si blede, kaj ti je?“ Nevoljna odbije njegovo laskajočo desnico: „Pusti me!“ „Kaj ti je, kaj ti manjka vendar?“ vpraša on začuden. Grdobin! on še vpraša kaj jej manjka, potem ko je hišni ključ soboj vzel in mesto ob sedmih — po eni čez polnoči domov pride! Mera je polna.

„Nič, nič mi ne manjka!“ klikne ona in zdaj prodere dolgozadržan govor. „Oh, jaz sem naj nesrečnija vseh žen!“ nadaljuje močno ihteča. „Ali tebi je malo mar, če jaz tu od žalosti konec jemljem, tebe ne briga; zato pojdi zopet, idi vendar! Čudim se le, da sploh domov prideš, ko te vendar doma ne trpi!“ „Ljubo dete,“ jo skuša mož pomiriti, „kako bi mogel slutiti, da me ti tako hrepeneče pričakuješ! Moj prijatelj Josip J. je praznoval danes svoj god, nekateri stari šolski prijatelji so k tej svečanosti nalašč od daleč prišli, jaz nijsem mogel izostati, in potem je bilo vse tako veselo, tako dobre volje! Prišel sem vesel domov, menil sem,

beseda. In ta mož je nekaj bil hud radikalec in revolucionar. Tako se časi spreminene.

Vnanje države.

Na **Bulgarskem** protifanarijotično vrenje še vedno traje. Carigradski patrijarh se je namenil, ustanovljenje cerkvene samostalnosti za bulgarski narod na vsaki način ubraniti; zatorej je pri porti vse moči napel. Turška vlada pa se zopet boji, da bi cerkvena samostalnost Bulgarov lahko tudi željo po politični neodvisnosti vzbudila, in tako celoti turške države nevarna postala. Zatorej pusti, da fanarijotske intrige na njo uplivajo. Nedavno je baje veliki vezir na namestništva okrožnico razposlal, v kateri jih navdušuje, protinarodno, od patrijarhata odposlano propagando pri vsakej priliki obširno podpirati. Grški fanarijoti hujskajo sedaj ljudstvo brez zadrževanja proti njegovi duhovščini in tudi med soboj. Uradništvom pa to zopet daje navod, da najodličnejše domoljube kot državno nevarne proglašajo in jih zapirajo, torej se nij čuditi, ako razpor vedno raste. Bulgarski radikali misle, da bi bilo za narod najuspešnejše, ako bi od sedaj niti s patrijarhom niti s porto oziroma cerkvenih zadev več ne pogajali se, ampak iz lastne moči in volje bulgarsko cerkveno samostalnost „nezavisnost“ proklamirali. — Videti je, da iz cerkvenega vprašanja nastane med Bulgari odločno narodno in politično. Potem slabo za Turčijo.

Pruska zbornica poslancev bode znane postave zaradi cerkvene oblasti sprejela s popravki, katere je sklenila gospodska zbornica, kar v eni seji, da bodo prej gotove. Ministerstvo je baje že vse pripravilo, da jih razglasi takoj, ko bodo dovršene. S tem hoče odgovoriti na izjavo nemških škofov, katero so objavili po shodu v Fuldi, v kateri hudo grajajo silovito postopanje pruske vlade. V soboto pričakujejo Bismarka iz Petrograda domu. Pruski chauvinisti so se iz njihovega pietističnega „duseln“ neprijetno izbudili, kateri se jih je polastil vsled potovanja cesarja Viljema v Petrograd. Ruski listi namreč nekako demonstrativno poročajo, da se nemški cesar le zato slovesno sprejema, ker je na Ruskem gost. Se bolj eklatanten dokaz protinemškega mnjenja na Ruskem pa je ta, da se nobeden petrogradskih žurnalistov nij hotel udeležiti plesa, katerega so napravili plemenitaši 1. maja nemškemu cesarju na čast, akoravno so dobili vstopnice. To bode menda prusakom iztrebilo nekoliko oči.

Španski novi vojni minister Nauvilas je izdal razglas, v katerem navdušuje vojsake in narodne prostovoljce, da s svojo hrabrostjo

zatarejo popolnem ustajo Karlistov, ki že pojemlje. General Velarde neutrudno zasleduje v vshodnih Pirenejah ostanke Saballsovih in don Alfonzovih čet, da jih popolnem uniči, ter jim zabrani vrnitev. Castelar je španskim poslancem na tujem poslal okrožnico, v kateri označi motive, ki so ministerstvo nagnili, da je razpustilo kovarsko permanentno komisijo, ter sklep, obdržati mir in red, dokler se ne snide ustavodajna narodna skupščina.

Italijanski kralj je odšel v torek zvečer v Neapel, da obišče rusko cesarico, katera biva že nekaj časa v južni Italiji.

Zbornica poslancev je 6. t. m. začela posvetovanje o načrtu postave o cerkvenih korporacijah. Razprava bode živahna, in bo trajala gotovo dalj časa, ker je vpisanih štirideset govornikov. Mnogo poslancev pa zopet nij bilo v seji. Minister notranjih zadev izreče, da je zadovoljen, da se začne razprava na podlagi načrta, katerega je izdelal odsek, s katerim se zлага v bistvenih rečeh, vendar pa si pridrži pravico, nasvetovati popravke. Ministerstva predsednik Lanza izreče, da bo svoje popravke nasvetoval takoj v prihodnji seji. Da nekateri Italijani še vedno mislijo na aneksijo nekaterih slovenskih dežel, je razvidno iz brošure, katera je izšla te dni v Milanu pod naslovom: „L' Italia esposta agli Italiani. Rivista dell' Italia politica e dell' Italia geografica, nel 1873, per Libero Libero.“ Na to dokazuje potrebo, da se mora Italija razširiti do „naravnih mej“, to je anektirati mora Nizzzo, Trentino, Gorico, Trst, Istro in Dalmacijo. Da celo južni del Kranjske in Koroške zahteva ta skromni možak, ter izreka upanje, da bodo Prusi pomagali Italijanom do teh pridobitev. Končno pravi, da je v vseh laških okrajinah, katere so še pod tujim jarmom, našel že pri naznanjenju tega dela najgorkejšo pomoč za svoje „delo.“ Svetovali so mu, naj napravi subskripcijo za razširjanje svoje brošure, in res je šlo v „Nella Venezia Giulia“ v Istro 378, Trst 391, Gorico 230 in Trentin 642 eksemplarov tega delca. Vidi se, kako lepe namene imajo prusaki in italijanisi z nami Slovenci. Zato pozor!

Švicarski zvezni svet je ženi don Karlosa prepovedal bivanje v zahodnih in južnih kantonih Švice, ker se je našla v njeni vili vojskina roba, ki je bila pripravljena za odposlanje na Španjsko, ter se je dokazalo, da so Karlisti imeli v Genfu središče svojih spletkarij.

Turški sultan je dovolil od Lesepsa nasvetovano komisijo iz izvedencev različnih narodnostij, da se posvetuje v zadevi sueškega kanala. Druga komisija pa bode sestavljena

samo iz turških državnikov pod predsedništvom ministerstva za brodovje, Riza Paša. Ta bode po zaslišanji obeh strank izdelala motivirano poročilo za sultana.

Dopisi.

Iz Gradca 6. maja [Izv. dop.] (Inšpektor Wretschko). Namen sledečih vrstic je: z ene strani na inšp. Wretschko izjavo v „L. Tagblattu“ odgovoriti, z druge pokazati, da je imenovani inšp. čisto nedolžna ovčica, tako nedolžna in čista, kakor da ne bi nikdar bila na ta grešni svet prišla, kjer jo brezbožni ljudje obrekujejo kot — garjavo. — Pogledimo najpred glavne točke W-ega „Eingesendet-a!“ On tu priznava: 1. da je marca meseca na mariborski gimnaziji disciplinarna preiskava bila — proti komu, ne pravi ta izjava —; no! proti vitezu prof. Wretschku; 2. da so na mariborski gimnaziji „ravsi“ — med kom, tega „izjava“ ne pravi —; no! med učitelji samimi, tako med vsemi, kakor posebno med prof. Wretschkom in ravnateljem Gu-tscherjem; 3. inšp. Wretschko trdi, da sem ga jaz v zvezo, in to v vzročno, ozko zvezo spravil s temi ravsi, 4. trdi, — ne morebiti, da bi to vse res ne bilo, ampak, da so stvari hudobno potvorjene („böswillige Entstellung“) in 5., da je moje poročilo podobno in eno izmed onih okrivljenij, s katerimi „Narod“ že več let ubogega Wretschka zaklada in napada. — O teh točkah nij mi treba, hvala g. Wretschku!, vseh govoriti ker moje poročilo, razve svoje osebe, sam potrjuje. Pristaviti bi samo imel, da so one disciplinarne preiskave same tako zanimive bile, da jim morebiti še posvetim katere vrstice, in da so oni „ravsi“ bili res „skandalozni“, pri katerih se besede in izrazi niso na apotekarski tehtnici vagale. Odgovoriti mi je tedaj najpred na 3. in 4. točko. — Kar „zvezo“ zadeva, v katero jaz inšp. Wretschka devam, pravi moje poročilo v 92. št. „Slov. Nar.“: „Tudi je bil zanimiv dokaz, da je prof. Wretschko z zloznanim nemškutarskim kandidatom blagega spomina, inšpektorjem Wretschkom v Gradci, v zvezi bil.“ Kakova je bila ta zveza, tega jaz nijsem povedal, pač pak inšpektor W. v svojem „Eingesendetu“ sam, kjer on sam go-

da ti že sladko spavaš; in glej, te pome-ranče sem ti prinesel, prve, ki so došle. Hotel sem te jutri z njimi razveseliti!“ „Jaz nečem pome-ranč!“ vpije ona nevolna, „jaz sem ti še rekla, da bi denes prej domov prišel, od sedmih te uže pričakujem! Vem, da me ti več ne ljubiš!“ „Dete, povem ti, da je vse tako nesluteno prišlo, jaz — „Tako,“ mu preseže mlada žena besedo, „tako,“ in zakaj si hišni ključ soboj vzel? Zakaj? vprašam te. Vse je bilo uže pro-računjeno, jaz vem vse, poznam te zdaj!“ „Glej,“ nadaljuje ona z uže na pol spešanim glasom, med tem, ko njeni mož sè stojično pohlevnostjo po sobi sem in tja stopa, kar jo se ve da še bolj razkači, „glej, jaz sem ti dozdej verjela, da me ti ljubiš, jaz vem zdaj, da me ne ljubiš več, jaz vem zdaj, da so vsi možje za nič, da le samo na to me-rijo, žene nesrečne delati in hišni ključ soboj jemati! Vi nemate srca, nijste ga nikdar imeli! Denes je leto dni, ko sem te prvič videla, oh, da te nebi bila nikdar zagledala. Ali jaz tudi ne prenesem te nesreče dalje,

jutri, jutri odidem!“ Močno ihtenje jej ne da dalje govoriti, da-si tudi pridiga še nij celo dokončana. Ona se vrže na počivalnico in si zakrije obraz z obema rokama.

„Kakó si se zdaj razjarila“, govori mož, in se jej bliža. Ona ga suje od sebe. Njeno plakanje se v krčevito ihtenje spreminja. Plašno gleda mož po hladilni — vodi, pri nagle odpiranji omare se ključ zlomi, siloma sterc v omaro, v naglici zmeša vodo-šumivko in poda kozarec vedno močnejše iltheči ženi — ona ne čuje. Drži jej kozarec na ustna, ona odkima zaničljivo z glavo. Tedaj jo po-prime on z levo roko in z desno jej drži ko-zarec na ustna. „Pij,“ jo prosi še enkrat in — ona pije.

Šumivka-voda napravi dobrodejen učinek vsakokrat — tudi če se je dober del razlije. Ženka se nekoliko pomiri. Sicer še odbija njegovo roko, toda manj močno. Ona posluša njegove prošnje, da naj se umiri, njegovo za-gotavljanje, da nij bilo proračunjeno, da se je nesrečni hišni ključ še od prejšnjega dne v žepu nahajal. Njena razkačenost in raz-

draženost je že do same „šobe“ upala. On poprime njeno rokó, da jo poljubi, ona mu jo hoče odtegniti, ali ker je on vendar močnejši, udá se. Ona ne brani, da jej on objo-kana lica boža, da zadnjič celo svojo roko krog nje ovije — samo ona mu neče nikakšnega znamenja približevanja, sprave od sebe dati. O takšna mlada ženica je dosledna, jako dosledna.

Zvito porabi med tem zmagalec težavno pridobljen terén. On jej pripoveduje, kako zelo so ga ta večer njegovi prijatelji zavidali, da ima tako krasno ženko — kar zasije, kakor solnce po viharji, zopet prvi nasmeh-ljaj na njenem ljubem obrazu — in, malo trenutkov pozneje povzije že drugo pome-rančo, katero ji mož skrbljivo lupi. Sicer še poskuša vedno — zaradi česti — tako enmalo se ku-jati, ali ne posreči se jej več in če mu tudi pravi: „Ti porednež ti!“ vendar ne meni s tem tako hudó; ona misli temveč v svojem srci, da je vendar dober mož in v tem ima gotovo prav, ker dober je, vsaj pri — prvi zakonski pridigi, še vsak mož!

vori o „nekeje vzročneje zvezi z ravsi v tamošnjem (t. j. mariborskem) učiteljstvu“. Tega nijsem jaz trdil, ko sem o „zvezi“ govoril, nego sem na nekaj drugega mislil, česar tudi ne bodem zamolčal, ker sem itak bil namenjen, to objaviti — karakteristiko inšpektorja Wretschka. — Že davno predno je prof. Wretschko prišel bil v Maribor, ko je prosil za tamošnje mesto, govorilo se je o ozkeje zvezi med obema Wretschkoma. To bi samo na sebi nič ne bilo čudnega. Ali že lani, ko je prof. Wretschko začel svoje „reforme“ (risum teneatis, amici) v učiteljstvu prodajati (mimogrede povedano: ena bedastoča hujša od druge, ali o tem drugokrat!...), bilo je občno mnenje: „aha! ta govori skoz inšpektorjeva usta!“ Mariborski Wretschko v svojih slabih urah (in teh ima več nego dobrih) tudi nij zamolčal, da on ve načinov, po katerih svoje nakane zna sigurno doseči! da si bode po drugem potu vedel pomagati i. t. d. Ko je lanjske velike dražbe na gimnaziji delal, in ko je meseca avgusta vsled tega prva preiskava bila, govorilo se je v protokolih očito, da za Wretschkovim hrbtom nekdo drugi tiči i. t. d., ali čisto očito nij še bilo dokazano, v čigavej zvezi je marib. Wretschko, čeravno so že mali tiči o tem čivkali. Še le pri letošnji preiskavi (mes. marca) prišel je po inšp. Holzingerji dokaz na dan. Pri enej seji, ko se je prof. Wretschko zagovarjal, padla je beseda na tajna poročila, katera daje W. v Gradec. Ko Holzinger W-ka popraša, ali je komu pismeno kaj o razmerah marib. gimnazije i. t. d. ovajal, in ko W. to taji, reče Holzinger s slovesnim glasom: na mojem pultu leže Vaša pisma, katera ste inšpekt. Wretschku pisali; ali še hočete tajiti? — Na to obledi prof. Wretschko. (Dalje prih.)

Od Pivke 6. maja. [Izv. dop.] Slabi dohodki, katere imajo učitelji sploh na Kranjskem, dajo povod, da se oni v oddaljene kraje preseljujejo, kjer dobivajo primerno plačo, da se saj živijo. Tako sta v zadnjem času bila primorana učitelja trnski in šentpeterski, prositi za službo zvanj Kranjskega. Prošnja obedveh je bila vslišana, prvi je šel že pred več tedni na svojo novo mesto, zadnji odide kmalu. Tako bodo dve sosednji šoli naenkrat osiroteli v neizmerno škodo šolske mladine, katera pred končanim šolskim letom brez poduka ostane, ker slutiti se, da neki gospod duhovnik ne hoče posla učitelja opravljati, ako se mu plačilo za to naprej ne zabilježi. — Oni gospod bi se na ta način sprijaznil z novo šolsko postavo, bi supliral toliko časa, da novi učitelj nastopi svojo službo, — ako je zraven le primerni zaslužek. Delo zahteva samo na sebi, da se plača; akoravno je to istina, vendar gospod duhovnik se ne more popolnem malosrčne sebičnosti oprati, ker ta kaže, da mu je veliko več za svoj žep, kakor za blagor šolske mladosti. — Priстойno bi bilo, ako bi se on učiteljskemu poslu popolnem odpovedal, ali pa če ga prevzame, o plači še ne omenil, ker ne more tako naiven biti, da plače ne dobi, ako jo zahteva, če tudi kakšni srenjan je zoper plačilo in mnenja, da naj podučuje otroke le v božjo čast. Teh misli bodo srenjani toliko časa, dokler jih ne bote prepričali, da so šole otrokom neobhodno potrebne, da šola na kmetih je blagonosna vpeljava, ne

pa breme, katero jih vedno nadleguje. Torej skrbite, da njih nasledniki bodo o šoli bolj mislili, in ne delajte ovir njenemu izobraževanju zavoljo takšnih malenkosti, saj vas na onem svetu večno plačilo čaka, ako bi se res pripetilo, da ne dobite še na tem svetu odškodnino za vaš veliki trud.

Domače stvari.

— (Ljubljanski škof.) Najnovejše pripovedanje o tem, kdo bode ljubljanski škof, je to, da bode Valentin Müller, korar v Celovci in odbornik družbe sv. Mohorja. Trdi se prav pozitivno, da je to imenovanje že gotovo. Ker pa smo o tem že toliko ugibanj in poročil čuli, ki se nijso obistinile, tudi za polno resnico te sicer iz duhovenskih krogov nam pripovedane govorice ne prejemamo še vse odgovornosti.

— (G. Auersperg), c. kr. deželni načelnik, je poklical včeraj posestnika J. od Šent-Vida na Dolenjskem k sebi v Ljubljano in ga je strogo izpraševal in inkviriral, da-li je res, da duhovščina v šoli in cerkvi in zunaj šole in cerkve tolikanj za slovensko agitirajo itd. Kakšne informacije je od g. J. dobil Auersperg, tega ne vemo še. Dokaz pa je, da vlada začenja agitacijo.

— (Podpore umetnikom.) Vladna „Laib. Ztg.“ razglasa sledeči razglas, katerega naj se tudi naši umetniki okoristijo: „V s finančno postavo od 11. dne aprila 1873 potrjenem državnem proračunu za tekoče leto je dovoljenih petnajst tisuč goldinarjev, ki se imajo obrniti takole: a. za naročila na polji obrazivne umetnosti; b. podeljevale se bodo penzije umetnikom, kateri so že kaj hvalevrednega storili, in c. dale se bodo stipendije potrebnim, pa nadepolnim umetnikom. Ministerstvo za bogočastje in uk si pridržuje, naročila dajati le v izpeljavo javnih umetnih del na polji figuralne plastike in zgodovinske malarije in pri podelitvi penzij postopati tudi ne glede na posebne prošnje, — vsi umetniki iz vseh v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel, ki obdelujejo pesništvo, muziko in obrazivno umetnost (zidarstvo, podobarstvo in malarstvo) in kateri mislijo, da imajo pravico do stipendije, so povabljeni, da naj se zarad tega oglasijo najdalje do 15. junija t. l. pri dotični deželni vladi. Prošnjam se mora pridjati: 1. spisek, iz katerega se spozna, po kateri poti se je prosivec v svoji umetnosti izobraževal, in v katerih razmerah živi; 2. spisek, v katerem prosivec pove, kako bo on stipendijo, ako jo dobi, rabil v svoje dalje izobraževanje, in 3. mora priložiti izgledke svoje umetnosti.

— (Nesreča.) V nedeljo popoldne je v Reichenburgu že stari mož F. ob Savi ribe lovil, med tem ko je vlak na kolodvoru prevaževal. Mož ide prek železnice proti domu, a k svoji nesreči se spodtakne na šini, železniški hlapec ga prebiti in možu nogo po vozi in čisto zdrobi. Nesrečnega so prinesli domov na posteljo, katero bo težko še kedaj zapustil.

— (Preseljevanje kranjskih učiteljev.) V sežanskem okraju na Goriškem so dobili službe sledeči kranjski učitelji: J. Jelšček od sv. Petra na Notranjskem v Divači; Ant. Požar iz Logateca v Štiaku; J. Zakrajšek s Črnega vrha v Rodiku in J. Papler iz Polhovega gradca v Sežani. —

Kam pa to pride, ako se bo to preseljevanje še nadaljevalo?! —

— (Iz Polzel) pri Braslovčah na Štajerskem se nam piše 7. maja: Lani v poletnem času sta se dva gospoda iz Maribora kopala v bližnji Savini. Eden nju najde v sredi struge vodo dosti toplejšo, kakor v okolici in ko stopi na tla, čuti, da topel vir izvira iz tal. Zaznamuje si tedaj dotično mesto. Pozneje pusti to toplo vodo zajemati in kemično preiskati. Našli so kemikarji, da je v sestavi ta voda enaka onej vlaških toplicah. Zdaj misli dotični gospod tukaj toplice zidati. Za naš kraj bi gotovo bilo koristno, ko bi se ustanovile toplice. Okolica je krasna in zdrava in smo sploh za severnim vetrom. Tedaj bi za bolne bili združeni vsi pogoji ozdravljenja.

— (Najnovejša zaupnica dr. Costi.) Menda ga nij človeka na svetu, kateri bi tako silno hrepenel po zaupnicah in — ordenih, kakor ljubljeneec „Novic“, famozni dr. Costa. Najnovejša ta izjava pa je tako smešna in prihaja od take strani, da samo častilakomnost Costova more to breztaktnost in bedarijo javno razglasiti. Nekateri uradniki banke Slovenije so se čutili poklicane, svojemu šefu dr. Costi poslati zaupno pismo, v katerem ti možiceljni izreko svoje popolno „priznanje“ dr. Costi za njegovo delovanje kot bankin ravnatelj. No, da so le uradniki s svojim šefom zadovoljni! Navadno izrekajo šefi svoje priznanje p'odložnim uradnikom, ako so pridni delavci. Pri nas pa je, kakor v marsikaterem drugem oziru, tudi pri banki Sloveniji narobe svet. Tukaj jaha osel gospodarja. Ako bi dr. Costa količkaj takta imel, česar seveda pri tem moži nij iskati, skril bi to izjavo v svojem najskrivnejšem predalčku in ne besede ne zinil, da jo je sprejel. Kakšne razmere morajo biti pri banki, da se kaj takega sme zgoditi, bode po pravici vsak delničar vprašal. Uradniki so za to plačani, da opravljajo svoj posel, ne pa da si javno izbirajo svoje šefe. To delo bodo že delničarji opravljali, zato jim nij treba nasvetov uradnikov. Mi pa tem ljudem svetujemo, naj se tiho skrivajo v kot, iz katerega bi se nikoli ne smeli svetu prikazati; sicer bomo razkrivali čudne historije in dokazali, kakošne creature si hoče Costa tudi pri banki izrepati, temu narodnemu zavodu na gotovo pogubo. Zaupnico je podpisalo 20 individuvov, samo devet uradnikov je bilo toliko pogumnih in poštenih, da se nijso dali zlorabiti za Costove in njegovih privržencev sebične namene. Med podpisanimi (izvzemši enega edinega) nobeden ne zna niti enega pisma korektno spisati niti v nemškem, kaj še v slovenskem jeziku. Naj bi torej rajše abc v roke vzeli, namestu da se v javnost upajo.

(Dalje prih.)

— (Narodna žaba.) po domače „Brencelj“, bode, kakor „Novice“ veselih lic naznanjajo, „prifrčal jako osoljen za nekatere „nerodne ljudi.“ Narodna žaba sama pa se je bahala v čitalnici, da so jej gospodje kvartači čitalniški, Costa, Sovan itd. podarili 60 gold., da donaša prav osoljene napade na nekatere narodnjake, kateri tej kliki nijso po volji, zlasti na g. dr. Zarnika. Gnusi se nam, ako pogledamo v brezdnost spridenosti in korupcije, katero se nam dan za dnevom očitneje odkriva. Mar misli res dr. Costa, da bode s svojim mahiavelizmom uničil vse po-

štene narodne elemente? Quousque tandem...?

Razne vesti.

* (Kranjski delavci unesrečeni.)
6. maja ob 11. je od Bazias prihajajoči mešani vlak avstrijske državne železnice sprožil se iz tira blizu vhoda na kolodvor v mestnem gozdiču poleg Hipodroma. Polagali so na dotičnem mestu nove šine, ki še niso bile trdno zantane. Delavci so dajali živahna znamenja, ali nij bilo mogoče, vlaka takoj ustaviti. Ko je vlak prišel na konec novo položenih šin, se mašina globoko v pesek zarije, vozovi se nakupičijo eden na drugega; trije so bili celo razdrobljeni, deloma poškodovani; do sedaj je 22 mrtvih, 9 teško in 14 lahko ranjenih. Nesrečniki so večidel kranjski delavci, ki so bili v štiri vozove spravljani in spredaj umesteni. Od vseh strani so ljudje prišli takoj na pomoč. Iz mesta so hiteli fiakerji in omnibusi v divji naglosti na nesrečno gledišče. Tudi policija in zdravniki so bili hitro na mestu. Gostilničarji iz mestnega gozdiča so privražali led, zaveze in vino. Vsa nesreča se še zdaj ne da pregledati. — Na državni železnici pa je tudi 6. maja o poldne pripečila se strahovita nesreča celo blizu pešanskega kolodvora. Mešani vlak št. 136 se je peljal po cesti Steinbruch-Pest po krivem potu na zaprtem desnem tiru in vsled tega unesrečil. Mašina, tender in sedem vozov je ali razbitih, ali poškodovanih. Od sopeljažojih se kranjskih delavcev je, kolikor zdaj znano, 15 mrtvih, 25 deloma teško, deloma lažje ranjenih. Izmed vlačnega osebja so mašinski voditelj in dva vlačna spremljevalca lahko, kurnik in en basar teško ranjeni. Veliko ovac, ki so bile v več vozovih spravljene, je bilo ubitih. Nijso še mogli vsa trupla izpod razvalin dobiti. — Ravno beremo natančnejše date o tej nesreči v „Pest. Lloyd.“ Ko je mašina na krivem tiru prišla na konec šin, se je na nasipu tako zarila v zemljo, da so naslednji vozovi čez njo kakor hiša visoko se nakupičili, kar se je s tako strašnim grmenjem zgodilo, da se je daleč po mestnem gozdiču slišalo. 130 železniških delavcev, ki so v Szathmaru delali, in se zdaj hoteli v svojo domovino na Ilirsko vrniti, potem med drugim blagom tudi okolo 100 ovac je bilo na vlaku. Štirje vozovi so bili razdrobljeni, trije z mašino pa poškodovani. Do štirih popoldne so izpod razvalin 26 mrtvih in 9 večidel teško in 14 lahko ranjenih izvlekli. Skoraj vsi teh nesrečnežev so imeli po 50 do 200 in 400 gold. prihranjenih denarjev pri sebi, katere je z vsemi papirji sodnija shranila. V Steinbruchu, kjer se je nesreča zakrivila, je bil šef takoj službe suspendiran, zoper krivce pa se natančna sodnijska preiskava pričela. Od ovac je bilo 50—60 zmečkanih. Naslednji ranjenci so bili do 8. zvečer v bolnico pri sv. Roku zaneseni: Zajc Joahim, Šinkoc Tomaž, Leman Jožef, Stucik Matevž, Kosparec Jožef, Stavber Matevž, Tramota Martin, Zekul Janez, Vataj Jakob, Hantar Andrej, Slavac Anton, Nutier Janez, Strumpf Janez, Frank Jožef, Orazem Anton, Rusic Matevž, Rahataj Janez, Rehor Demeter, Demše Ignac. Kontel Miha je bil denes amputiran, Gabon Matevž. Jutri bodo mrtve fotografirali.

* (Posnemanja vreden strajk.)
1. maja so skoraj v vseh mestnih kavanah in tudi v več predmestjih na Dunaji cene precej povišali. Vsled tega so se v nekaterih kavanah strajkarski komiteji napravili,

ki tako dolgo črne kave ne pijejo, dokler nij stare cene. Tako je včeraj zopet vse po stari ceni bilo. Gospode kavanarje je bilo vendar-le strah in so si mislili, bolje je za toliko in toliko krajevarjev ceneje prodajati, kakor pa čisto nič.

K občnemu zboru banke „Slovenije“.

Sprejeli smo sledeče pismo:

Gospod urednik! V oglasu opravnega sveta banke „Slovenije“ nahajam v programu pod 2) Dopolnilna volitev opravnega sveta v smislu pravil; in pod 3) Dopolnilna volitev pregledovalnega odbora. Delničarji smo tedaj poklicani, opravljeni svet in pregledovalni odbor dopolniti. Pri vsaki dopolnilni volitvi se mora vendar vedeti, koliko mož je treba voliti v opravljeni svet, oziroma pregledovalni odbor. Tako saj ravna vsaka banka. Ta glavna stvar pa nij izrečena v dotičnem oglasu. Zastonj sem iskal v oficijelnem oglasu imen onih udov opravnega sveta in pregledovalnega odbora, na mestu katerih imamo nove voliti. Še število nij povedano. Reči Vam moram, da je to osupnilo vsakega v trgovinskih in bankinih zadevah le količkaj izvedenega. Kaj si moremo misliti od banke, katera pri najvažnejših oglasilih tako površno dela. Ali pa se nam imena izstopivših nalašč hote zatajiti? Kaj menite?

Delničar „Slovenije“ iz Koroškega.

Tudi nam se je čudno zdelo, da v oglasu nijso niti imenovani ni po številu naznanjeni izstopivši udje opravnega sveta. Samo po privatnem potu smo izvedeli, da se bode šest udov opravnega sveta volilo. Dr. Costa, kateri namreč v nenazočnosti nemškega grofa Salm-a društvo vodi, naznanjal je v seji opravnega sveta, da so „morali“ iz banknega opravnega sveta izstopiti vsi c. k. uradniki, kateri so v njem sedeli in ti so: gg. dr. Kočever, Pesarič, Stuhec, Valenta, Herman; poprej pa je že bil odstopil Konšek. Od teh gospodov pa, kolikor smo mogli poizvedeti, še nij bilo prišlo odpovedovalno pismo, ko je dr. Costa že brez njih sklical sejo opravnega sveta in sploh delal, kakor da bi že bili vsi izstopili. Nekoliko dni po oni seji smo celo brali v „Vaterl.“, kateri mora v takih stvareh dobro podučeni biti, da g. Herman še nij in ne misli izstopiti. Nekaka tajnost še leži nad celim tem prigradjajem prisiljenega izstopa za banko najbolj zaslužnih mož. Pa zagrinjalo se začne vzdigovati in v malo dneh nam bode mogoče pokazati dr. Costo v takem svitu, da bode strmel slovenski narod, kakšnega gada redi na svojih prsih.

Delničarje banke „Slovenije“ pa opozorujemo, naj imado oči odprte in naj se ne dado preslepiti. Obstanek banke le visi na eni niti, ako Costi še dalje vodstvo prepuste. Uredništvo.

Narodno-gospodarske stvari.

— Reforma davkov bode baje eden prvih predlogov, katerega misli ministerstvo direktnemu državnemu zboru in pretres predložiti. V finančnem ministerstvu se dotični načrti že izdelujejo. Nakladanje davkov je res

v naši državi brez vsake sisteme in toliko je že raznih priklad, da se ubogi davkoplačevalec kar prestraši, kadar pogleda v davkarsko knjižico. Treba je reforme. Zlasti gruntno posestvo je v raznih deželah in celo v eni in isti deželi neenako obloženo. Kako se je pa tudi ravnalo l. 1820, ko se je napravil gruntni kataster? Na Dunaji je bilo odločeno, koliko davka mora vsaka dežela odrajtovati na leto. Delo gubernij pa je bilo, po tem razdeliti davek, in te so večidel ta posel prav pristransko vršile.

Postavimo na Štajerskem so po neki sistemi razdelili davek na posamezne dele dežele. Ko se zračuna svota, kaže se premala, kje tedaj povišati davek? Vse kresije so se branile, višji davek nalagati. Samo Marquez v Mariboru je takoj pripravljen bil, vinograde z višjim davkom obložiti. To se je res zgodilo, vinogradi so morali nesti deficit in — Marquez je za svoje zasluge vitez postal. Evo en slučaj, kako se pri nas izlegajo nove viške rodline.

Zdaj se davki zopet hote reformirati. Po vseh deželah delajo davkne komisije in na podlagi teh poročil in nasvetov bode ministerstvo storilo svoje nasvete. Oficijozni listi sicer trde, da po novem davku bodo zlasti gruntnim posestnikom bremena olajšana. Mi pa smo neverni Tomaži in bojimo se, da davčna reforma ne ponuja ničesa drugega, nego povišanje davkov.

In v tem nas potrdi sestava in delovanje regulirnih komisij gruntne davka, v katerih je predsednik vladni komisar in ima dva glasa. Od raznih strani prihajajo nam pritožbe, da te komisije dostikrat čisti donesek gruntov, vinogradov itd. višje cenijo, nego vlada sama. V kozjanskem okraju na Štajerskem je komisija bila tako splendidna, da je povsod 2 do 8 gld. čisti dohodek višje nastavila od vladnega predloga; tudi v celjskem okraju je komisija dohodek njiv neizmerno visoko cenila, enako graški okolici, kjer se vsaka na njivah pridelana stvar lahko in drago v glavnem mestu proda. O tem še spregovorimo v enem prihodnjih člankov.

Za denes smo samo hoteli dokazati, da je naš strah popolnem opravičen, ko bode davek, na podlagi cenitev komisij, višji od sedanjega. In tega straha nam nobeden oficijozni list ne bode vzela. Davek naj se regulira; dobro; povišati ga pri gruntih nij mogoče, ako neče vlada sama podlogo državnega blagostanja uničiti. Na Dunaji je pet sto milijonarjev; pri teh naj vlada potrkna, ne pa pri ubogemu gruntnemu posestniku, kateri si v potu obraza služi svoj borni kruh. — k.

Dunajska borza 8. maja.

(Izvirno poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	69 gld. 50	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	72	70
1860 drž. posojilo	100	25
Akcije narodne banke	930	—
Kreditne akcije	316	50
London	108	90
Napol.	8	72
C. k. cekini	—	—
Srebro	107	80

Gospoda (129)

Cvetko & Tiber,

bivša trgovca v Celji sta prošena, da naznanita nemudoma svoje sedanje stanovanje opravištvu „Slov. Naroda“.

Tujci.

8. maja.

Europa: Gebel, Fabris iz Reke. — Pirc iz Trsta. — Dorolka iz Tržiča. Pri Elefantu: Vrečer iz Vojnika. — Dr. Vrečer iz Zadra. — Matevš, Punčuh z gospo iz Idrije. — Waldhäusel, Morberger iz Dunaja. — Bergman iz Kamnice. — Zagorjav iz Senožeč. — Pretner iz Trsta. — Br. Tauffrer iz Višnje gore. — Govedič iz Luč. — Anna Brus iz Postojne. — Julie Broun iz Monfalkona.

Pri Malici: Wetz iz Glivice. — Šlezinger, Šleich, Herzog, Löwinger iz Dunaja. — Švare iz Trsta.

Izdatelj in za uredništvo odgovoren: Ivan Semen.

Epileptičen krč ali božjast

zdravi pismeno poseben zdravnik za božjast Dr. O. Killisch, Berlin, Luisenstrasse 45. (255—51)
Pričujejoče ima čez tisoč bolnikov v ozdravljenji.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.